HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מסורת הש"ס

ו) [כתובות עו:], ב) פי' מ' הלל, ג) [עי' מ"ש על הגליון פסחים יח.], ד) גי' רש"ל מס"ד ולפ"ז אינו מענין לשמיה.

מוסף רש"י

קידושין לאו לטיבועין ניתנו, שאם מת המתן הקידושין מוחזין (כתובות עו:).

רבינו גרשום

ואמר רב יוסף לא שנו. דמחזיר אלא כשמתה היא אבל מת הוא דהיא תפסה אין מחזירין ליורשיו מאי טעמא יכולה היא כו' הכי נמי יכול לומר האי תנו לי שושביני שאשמח עמו ואם לאו לא אחזיר: הכא במאי עסקינן. דלא מצי למטען הכי בשכבר שמח עמו האי דמת ולא הספיק לפורעו עד שמת והואיל דכבר שמח עמו מחזיר אע"ג דמת: המארס את האשה. ובכתב לה עיקר כתובה מן האירוסין: במה דברים אמורים. דגביא: דהדר ביה הבעל. מן הקדושין ונתן גט בדידה מהדרינן למימר תנו בעלי ואשמח עמו הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין. אבל בדידה לא איתרינן למימר תנו לי אשתי ואשמח עמה הא לאו הכי לא אחזיר הקדושין משום דהוה לא תפיס ברשותיה הקדושין: ואתא ר' יהודה למימר כו' ולא מצינא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו. אלמא דבפלוגתא דתנאי היא: ג) וכשמת הוא כולי עלמא לא פליגי דיכולה לומר תנו לי בעלי כו' אפי' לר' יהודה ואין מחזירין. כי פליגי (בין) ר' נתן ור' יהודה הנשיא שמתה היא ובקדושין לטיבועין נתנו אי הדרי אי לא הדרי הוא דמיפלגי. ר' נתן סבר קדושין לאו לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו להחזיר מחזירין דלא נתנו לטיבועין. ור' יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין נתנו משום הכי מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין. משום דאכתי לאו תירוצא מקשינן ליה לאלתר אכתי איכא למיפרך לתרוייהו והא מקום שנהגו כו' ור' יהודה היינו ת"ק דר' נתן. ומתרץ לעולם ר' יהודה סבירא ליה קדושין לטיבועין נתנו מפיק טעמא מסיפא מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודקא קשיא רישא והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין. רבי יהודה רישא מתרץ לה בסבלונות. מתנות שמשגר לה חתן זולת הקדושין והכי קאמר סבלונות ודאי באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר סבלונות מחזירין אזלינן בתר מנהג אבל קדושין לא הדרי ואי קשיא לך הא סיפא נמי דמוקמת בקדושין לר' יהודה קתני מקום שנהגו לא אהייתי דאצטריך למתני רישא דסבלונות מנהגא תנא בסיפא נמי מנהגא. ור' נתן נמי דאמר קדושין לאו לטיבועין נתנו מפיק טעמא מרישא מקום שנהגו להחזיר מחזירין וסיפא מוקי לה בסבלונות ונהגו דרישא לאו דוקא: והני תנאי. דפליגי בקדושין אי לטיבועין נתנו: כי הני תנאי דתניא קדשה בבכר. ששים מנה וכתב לה כתובה מן האירוסין: בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה. לבד מן הכסך שנתקדשה [דר"מ]. אלמא דסבר ר' מאיר דקדושין לטיבועין ניתנו: ר' יהודה אומר בתולה גובה מאתים. מן ההוא כסך והנשאר מן הכסך מחזרת. אלמא דסבר דקדושין לאו לטיבועין נתנו לפיכך פורע לה מן הקדושין עצמן. טעמא דר' יוסי מפרש לקמן: במאי עסקי'. ברייתא דגביא כתובה: אי בשמתה. והא הבעל יורש את אשתו: אלא שמת הוא ואמאי אמר ר' יהודה מחזרת לו את השאר לימר תנו בעלי ואשמח עמו. אלא ודאי

עין משפט נר מצוה

נג א ב מיי' פ"ז מהל' זכייה ומתנה הל' ט' ט"ו טוש"ע חו"מ סי' ס:

נד ג מיי' פ"י מהלכות אישות הל' י"ח ופי"ח הלכה ל סמ"ע עשין מח טוש"ע אה"ע סימן נה סעיף ו: ו וסי' סו סעיף ו:

נה ד מיי' פ"ז מהלכות זכייה ומתנה הל' כה סמ"ע עשין מח טור ש"ע אה"ע סי' נ סעיף ג:

נו ה מיי' שם הלכה יח טוש"ע שם סעיף ח:

נז ו מיי' פ"ז מהלכות זכייה הל' יג טוש"ע חו"מ סי' ס:

רבינו גרשום (המשך)

דלא מת הוא ובמאי עסקי' דגביא כתובתה בשתינתה: משרא שריא ליה. ואמאי גובה כלום הואיל דהיא תחת בעלה: אלא באשת כהן שנאנסה. דאפי' באונס אסיר' לי' דשאשה זונה: ד' מאיר סבר קדושין לטיבועין נתנו. וגובה כתובתה לבד הקדושין: ור' יהודה סבר כו'. אלמא דפלוגתא דתנאי היא: ור' יוסי מספקא ליה אי לטיבועין נתנו אי לאו [בל' סלעים] דאי לטיבועין נתנו נותן לה עוד לבר מקדושין כתובה מנה אי לאו לטיבועין נתנו נותן תחזיר לו היא ה' סלעים שהן על כ"ה של כתובה. אבל השתא דמספקא ליה אי לטיבועין אי לא חולקין הקדושין בשוה בינו ובינה דאי קדשה בכ' סלעים תעכב י' בידה חצי קדושין וי' שנשתיירו הן שלו לפיכך נותן לה עוד ל' חצאי סלע שהן ט"ו סלעים על י' סלעים שלו שנשתיירו בידה הרי כ"ה סלעים והיינו שיעור כתובה מנה. וה"ג להיכא דקדשה בל' סלעים חציין תטול היא לעצמה משום ספק וחציין הן של בעל ועוד צריך שיתן לה עוד כ' חצאי סלעים דהיינו י' סלעים על אותן ט"ו סלעים של קדושין שנשארו לו בידה הרי כ"ה סלעים שיעור כתובה מנה: א"ר נחמן ג) בכל מקום שנהגו להחזיר קדושין דמי. כלומר שהם עיירות של בבל שאין ידוע אם שלא נהגו בהם להחזיר אם לאו אם עומדות הן אותן עיירות וסמוכות לעיר שנהגו בה להחזיר מחזירין כמו כן אותן עיירות: ותרגומא נהרדעא. הן שהם עיירות אם סמוכה לנהרדעא עיר שמחזירין בה תדון כל נהרדעא כמוה. שאר בבל חוץ מנהרדעא מאי. כלומר האיך נוהגין: מהרי הדרי. היינו סבלונות תכשיטין שנותן לה לאחר קדושין נהגו להחזיר אם מתה או שגירשה. קדושי לא הדרי: אמימר אמר אפילו הדרא בה היא קדושי לא הדרי. דאי הדרי דמי להו לבני אדם (דחשיבים) כאילו מעולם לא קדשה ויאמרו בני אדם מותר לו לישא אחותה וטעו הואיל דקדשה אסור לו אחותה משום ואשה אל אחותה לא תקח אבל השתא כל זמן שקדושיה בידה לא אתו למיטעי: רב אשי אמר אפי' אי הדרי קדושי לא אתי למטעי דמכל מקום אף על גב דהדרי קדושי גט היא צריכה מפני הקדושין. וגיטה מוכיח עליה שהיתה אשתו ואסור באחותה: ודרב אשי בדותא היא. דאי מהדרא קדושי. איכא דשמע דמהדרי קדושי וסבר דדמי כאילו לא נתקדשה כלל. ולא שמע בגט שנתן ואתי למטעי: וחוזרת בעונתה. בעת שישא זה אשה יפרע לו ולא קודם מפני שהיא כמלוה דכי היכי דמלוה לא מצי תבע בבי דינא

ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר קדושין כו'. ל"ג הכא קדושין דלקמן מוקי לה בסבלונות: ד) **ורבי יהודה סבר באמת אמרו כו'**. ואין לומר דלמא ר' יהודה סבר (דבמת) היא יכולה לומר כו' דתניא בתרא לטפויי קא אתי:

נותן לה שלשים חצאים. כתך היו רגילין לעשות משנתי מתניתי סלעים דלקמיה לקמן בפ' גט פשוט (דף קסו:) ספ"ל מלמעלה וקפ"ל מלמטה כו' ומפרש רבינו יעקב ספ"ל ס' פלגי קפ"ל ק' פלגי:

ורבי יוסי מספקא ליה קדושין אי לטיבועין נתנו אי לאו לטיבועין נתנו. ול"ת ולמה תולקין סוס ליה למימר הממון מחציו עליו הלמיה כדין כל ממון המוטל בספק כרבין דסומכוס ולעיל בהמוכר את הבית (דף סג: ד"ה מימר) פירשתי לה:

תנו לי בעלי ואשמח עמו הכא נמי א)**נימא תנו לי שושביני ואשמח עמו אמר רב יוסף הכא במאי עסקינן** ב)**כגון ששמח עמו ז' ימי משתה ולא הספיק לפורעו עד שמת לימא תנו לי בעלי ואשמח עמו תנאי היא דתניא המארס את האשה** ג)**בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד"א בתולה שנהגו להחזיר קדושין מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר קדושין אין מחזירין דברי רבי נתן רבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין רבי יהודה הנשיא היינו תנא קמא אלא לאו תנו לי בעלי ואשמח עמו איכא בינייהו וחסורי מחסרא והכי קתני המארס את האשה בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה בד"א דהדר ביה איהו אבל מתה מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ודוקא שמתה היא אבל מת הוא אין מחזירין מאי טעמא יכולה היא שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ואתא רבי יהודה הנשיא למימר באמת אמרו בין מת הוא ובין מתה היא מקום שנהגו להחזיר מחזירין מקום שנהגו שלא להחזיר אין מחזירין ולא מציא אמרה תנו לי בעלי ואשמח עמו לא דכולי עלמא יכולה שתאמר תנו לי בעלי ואשמח עמו ודמית הוא כ"ע לא פליגי כי פליגי שמתה היא והכא בקדושין לטיבועין ניתנו קא מיפלגי רבי נתן סבר** ד)**קדושין לאו לטיבועין ניתנו ור' יהודה הנשיא סבר קדושין לטיבועין ניתנו והא מקום שנהגו להחזיר מחזירין קתני הכי קאמר וסבלונות ודאי מקום שנהגו להחזיר מחזירין והני תנאי כהני תנאי דתניא קדשה בכבר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר בתולה גובה מאתים ואלמנה מנה ומחזרת לו את השאר רבי יוסי אומר קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין במאי עסקינן אילימא שמתה מי אית לה כתובה ואלא שמת הוא אמאי מחזרת לו את השאר ונימא תנו לי בעלי ואשמח עמו ואלא באשת ישראל שזינתה ובמאי אי ברצון מי אית לה כתובה ואלא באונס מישרא שריא ליה ואלא באשת כהן שנאנסה ובקדושין לטיבועין ניתנו קמיפלגי רבי מאיר סבר קדושין לטיבועין ניתנו ור' יהודה סבר לאו לטיבועין ניתנו ורבי יוסי מספקא ליה אי לטיבועין ניתנו אי לא והלכך קדשה בעשרים נותן לה שלשים חצאין קדשה בשלשים נותן לה עשרים חצאין אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בכל מקום שנהגו להחזיר מחזירין ותרגומא נהרדעא שאר בבל מאי רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו מוהרי הדרי קדושי לא הדרי אמר רב פפא הלכתא בין שמת הוא בין שמתה היא** ה)**והדר ביה הוא** ו)**מוהרי הדרי קדושי לא הדרי הדרא בה איהי אפי' קדושי נמי הדרי אמימר אמר** ז)**קדושי לא הדרי גזירה שמא יאמרו קדושין תופסין באחותה רב אשי אמר גיטה מוכיח עליה והא דרב אשי** ח)**בדותא היא דאיכא דשמע בהא ולא שמע בהא: שהשושבינות נגבית בב"ד: ת"ר** ט)**חמשה דברים נאמרו בשושבינות נגבית בבית דין וחוזרת בעונתה ואין בה משום רבית ואין**

לו את השאר דקדושין לאו לטיבועין ניתנו: אלא נשמח הוא. והלכך גובה כתובתה כדין אלמנה ומאי קמחזרת לר' יהודה את השאר והא השאר [שלה] ובשלה גובה כתובתה כשיגרשנה בעלה: **שזינתה.** מתה מרוח [במדבר ה] מקורה הא נתפשה מותרת ואם בא לגרשה שלא כדין למה תחזיר [לו] **משרא שריא ליה.** כדנפקא לן בסוטה (דף ג:) מוהיא לא נתפשה הא יש לך תורת מע"פ שנתפשה לסוטה ומיהו זו שמת כהן וכיון דלא פשעה לא נתפשה כתובתה לר"ת מגל בקידושין פליגי: **ר' יוסי מספקא ליה.** והוו קדושין ממון המוטל בספק וחולקין ומחזרת **אנאנסה.** ולסוטה לו כדנפקא לן **אנאנסה.** מוהיא לא נתפשה הא יש לך תורת מע"פ שנתפשה לסוטה ומיהו זו שמת לו את החצי לו מוסבת בכתובתה ותטרוף ממנו מותר בכתובתה הלכך קידשה בלמנה כ' שקלים להיינו שמונים וזיוס המ' וזיוס לריכה להחזיר לו ומוסבת בכתובתה והוא נותן לה ל' חצאי שקלים להיינו ס' וזו הרי נתקבלה הלמנה ק' וזו להיינו מנה בכתובתה: **קדשה בל' שקלים.** להיינו מאה ועשרים וזו חלייס מחסוד בכתובתה להיינו ס' וזו ומרבעים המקריס לה הוא יתן עשרים חצאי שקל להיינו מ' וזו: נראה בעיני דה"ג **אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן כגון שמת הוא שנתקדשה בה ראשונה.** ונראה בעיני דתרי גווני מינהו מוהרי וסבלונות דהא גבי סבלונות תניא בהדיא בפרק המדיר (קמו:) גבי מתני' דסבלונות ותרי זימני למה לי ויל דמוהר הוא ממון שמקדים לה עתה דימי לירושין שיהא כותב בכתובתה כשתנשא לו ולהכי מיקרי מוהר: **גזירה שמא יאמרו.** קדושי טעות היו ולכך חזרו ומנאום קדושין מופסין בחמותה ומותרת לו: **אילימא דשמע.** בהחזרת קדושין **ולא שמע בהא.** בגט הלכך קדושין לא הדרי: **ותוזרת בעונתה.** כשיבא זה אשה יחזיר לו שושבינותו ולא קודם: **ואין בה משום רבית.** אם הרבה לו בדורון יותר: ואין

ז) נראה דל"ל לא דאם מת הוא דכולי עלמא כו'. ח) ל"ל בגמ' מקום כו' וכן הגיה הת"ח בפסחים ופ"ק בדפוס"י ועי' בל"מ.